

نورك پوردي

نورك ادبپاقلري مركزى هيئتي طرفندره نشر اولغور.

جلد ۳

مايس - حزيран ۱۹۲۶

نومرو ۱۸

انقدر بک مختلف معنای

— ۲ —

کوچوکلکمک بوکونلری ، هر زمان کوزلرمک اوکنده در . اوکونلرده
ایشیدکلم ، کوردکلم عین مہمیت ، عین محرمیت ایله ذهنمده طورور .
قوناغہ کیتمک اوزره والدہ ایله اودن چیقیشمزدہ کون ، آقشام اولق اوزره
ایدی . شہرک اسکی (سراجخانہ) ، (ابراہیم پاشا) کبی بووقتلرده قالابالق اولان
جادہ لردہ عسکری قوللر کنزینور ، صیق صیق (ضبطیہ) فراتنہ تصادف
ایدیلوردی . والدہ سیاه بول فراجه سنی کیمیش ، قالین یاشماقلہ یوزی قاپالی
اولدینی حالہ المدن طومش ایدی . زوالینک الی بوز کسيلمش ، فقط ینہ
رلیوردی ، حین ایدیوردم : ہم یوروپور ، ہمده بر شیلر او قویور ، آرادہ
صیرادہ بکا :

— اوککہ باق . یورو !

دیوردی .

— قورقویورمی ایدی ؟

بوندہ اصلا شہہ یوق . چونکہ اوندن آلدیغم امر اوزرینہ ممکن مرتبہ اوککہ
باققلہ برابرینہ کوزلرملہ اطرافی سیر ایدیوردم .

(اسنانبول) ک ، بالآخرہ امثال عدیدہ سنی کوردیکم صومون پہلوانلنی
قبارمش ایدی . قاووغنی اکسہ سنی قاپاہ جق قادار آرقیہ بیقمش بر صوفتا ،
فسنی قولاقلرندن بری اوزرینہ آلابادایتمش بر سمت دہ لیقانلیسی ، هنوز
(عزیزہ) قالب فسی باشندہ ، حیزلی آدیملرلہ کیدرکن عسکری بوسکولی فیریل
فیریل دون ، بوزمہ لی ، قوللرندہ قالین صیرمہ نشانلی ستریسنک بلندن صارقیتدینی

ایکری ، مشین قیغلی قیدیچک قبضه سنه یاپیشمش مرهانی بر ضابط ، صفر
نومرو سیاه فسی یوفلاشمس ، زلفارینی دوکش ، یوزی بنلی ، قیویرجیق بیغلی ،
جا کتی اوموزنده ، جامادانی چوزوک ، مینتانی ساقیز قوشاغنک اوزرینه آقش ،
اوکچه سنه باصدیقی آیاق قابیسی بول فرانسز پانطالوننک پاچه لرندن کورو نور کوروغز
ایلری یه چیقیق صاغ ویا صول اوموزینک کوستردیکی استقامته طوغرو کیدن ،
اوزمانک اصطلاحات عرفیه سنجه (آدادی یه) دنیان بر قوپوق ، باشی اوکنده ،
اوینک نفقه سی مندیلمده ، صاچلی ، صاقاللی ، هم یاز ، هم قیش کیدیکی ساقوسی
صیرتنده ، باجاغنده شالوار بوزماسی پانطالونی ، آیاقلرنده مست ، قوندوره دوشونه
دوشونه یوریین بر اوچند اصناف اوسته سی ، یولده بر طرفدن تسبیح چکدرک ،
یوریوب طورورکن فاتحه اوقومقسزین قبر کچمین ، برطرفندن ده یاننده کنه
چال چکلاک ایدن بر محله اختیاری ، کوفه سی ایندیرمش ، فسنگ اوزرینه تا کچن
بایرامده صاردینی بورکچی صارینی ، اوچندن چوزولش ، صالطاسی ، فرمه لری
قوپوق جیکنی ، سیاه قیرمزی اولوقلو ظیینی بر برینه کچمش ، آراقلرینه درهملری
قویدینی کیرلی قیرمزی قوشاغی قیل اورکو ویا قابا شایاق بو طورینی خفیجه
آشاغی یه ایتمش ، قالدیرم دوکن دینیلن و آنحق قالین آلاجه یوک جورابه کیلن
یاریم قوندورالی بر صاتیجی ، آغزی بر طرفه چکیک ، قوسقونی قوپوق سوروچی
بیکیری اوزرنده باصا دکنک ، لونک لونک کیدن بر خبرچی ویا مزده جی ، دکاسک
اوکنده آیاقده طورمش ، النده سییغاره ، کلنی کچنی نظارمه اوران یالا بیق ،
قوللر صیغالی بر دستکاهداری ، یا دفترخانه ، یا اوقاف کتبه سندن بر افندی کلخن
بکی ، یرده لری یاری یه قادار اینیک بر قوپا آراهه منظره لری ، شهرک بو طرفلر
آقشاملرینه آواز آواز باغیرمه لری ایله باشقه بر حزن و یرن ترازیلی یوغورتجی ،
صیریغلی یاغ موجی ، شفقله سوقاغه فیلامش ، یورغونلقدن بر الی اشکنک
صیرتنه آتمش سیرکه جی ، صوغانجی ، صالاطه جی ، آرنیق دکانه دونن طبله لی
قوش لوقوجی ، لوقه جی ، محلیجی ، شکرچی ، فیچیلی ترشیجی ، کوفه لی سبزوانجی
بوغچه لی ، هکبه لی ، آرقه لیجلی ، طومارلی ، طوربالی ، زنبیلی ، جیقینی ، سبتلی ،

مشین خورجلو ، چانطالی ، جبلی ، کورکلو ، آبایی قیربالی ، دورلو دورلو
رنك رنك صاریقلی ، تاقیقلی ، تاجلی ، کلاهی ، سکیلی ، فخرلی ، بی نیشتلی ،
ساقولو ، عبالی ، خرقالی ، ستریلی ، صالطالی ، اکسه سی چوبوقلو ، آلی صوپالی ،
دکسکی ، تهرلی ، کشکوللو ، کوکوملو ، دستیلی ، باجاقاری بیچیم بیچیم دیزلکلی ،
بوطورلو ، شالوارلی ، صیقمه لی ، پانطالونلو ، حق یلکن بزی طونلو ، آیاقاری
چشید چشید ، یمیلی ، صاری ، قیرمزی ، یشیل جدیدک پاوچلو ، پوینیلی ،
نعلینلی ، مستلی ، سرحدلکلی ، لایچینلی ، چاریقلی ، پوستاللی ، قوندوره لی ،
غاولشو ، (قاطیر) لی ، چیزمه لی ، چورابلی چورابسز ، بالدیری چیللاق ،
اوموزلرنده قازمه ، باطما ، بل ، صیریق ، بللرنده کوموشلو ، صاوانلی
یشتوورلر ، چاقاقلی طابانجه لر ، تفنکمر ، فیشنککمر ، چرکس قامالری ،
بویوندن آتمه پالار ، غداره لر ، کوسلرنده نشانلر ، مادالیه لر . . . آقین آقین
کابوب کچلرک ساللا باش ، ساللا قول ، یانپوری ، دیم دیک ، اوموزلر ایله ری
یاخود اینیک ، چیقیق یورویشلری ، مختلف برده لردن ، مختلف طورلر ، مقاملر
ایله باغیره باغیره طولاشان ، مختلف قیافتلی ، درلو درلو علل واسقام ایله معلول
دیله چی ، درویش ، سیاح کورونوشلری قادین ، چولوق چوجوق ، اولک ، اورکک
وسوسه لی ، سیکرلی کیمسه لری قورقوتمايه حق تماشالردن دکل ایدی .

او، دورک آدامنه کوره قورقونچ زمانلرندن بری ده آقشام اوستلری ایدی .
والده نك بی آلمیدن طوتما سنک برسبی ده بوایدی . چونکه قادین ایکی نیدن صوکره
آقشامه دوغرو ویا برآز دها کچ وقتده سوقا قده کزه مز ، علی السحر سوقاغه
چیه ماز ، قهوه لرك اوکندن کچه مز ، دکانلره کیروب اوطورده ماز ، حتی ایام عادیه ده
جامعلره بیله کیره مز ، سووقده رش ییه مز ، ایچه مز ، طوراماز ، اورته دن
کیده مز ، قالاباق آراسنه سوقولاماز ، خیزلی یورویه مز ، قیریتهماز ، قونوشاماز ،
کوله مز ، برطرفه ، برکیمسه یه دقتلی دقتلی باقمه ماز ، ترینی سیله مز ، حتی یول بیله
صورامازدی . النده دکنکنی قاقه قاقه کیدن اختیارلر ایله سیاهی ، قبطی قاریلر
بردرجه یه قادر سربست ایدیلر . زوج ، زوج سیله یان یانه یورویه مز ، مطلقا

اوکده کیدردی . انظار ترصد ونجسس ، عادنا برنوع حقارت آلتده یورور ،
حرف اندازانه اوغراردی . باشده قابادایلیق اولدینی حالدده طولومباجیلک ، کلخان-
بکلکنک نوعما ممتاز برر صنف حالدده اولدقاری ، خیرسزلرک ، قاتلرک ، جارحلرک ،
یان کسجیلرک (نفیش) ، (ضبطیه) نامرله آکیلان بولیس ایله خلق طرفندن
(ایله جی) ایله طوتولدقاری او عصرده :

« یاشماق باشنده »

« راستیق قاشنده »

« هنوز اون اوچ یاشنده »

« وای کوچوک خاسم ! »

شرقیسنک مدلولی ومشخصی اوله رق طار فراجه ، طار چارشاف ، حوتوزلو
یاشماق ، بومبه صاچ ، سورمه لی کوز ، دوز کونلو ، (لادن) سنی صورت ، بویالی
یاناق ، دوداق ، کوکس ، کردان ، اکسه ، اوموز بانلی ده قولته بویوده (فاش
قول) ، (طودردوقو) ، بیلکک آجیق ، بالدر ، دیز ، قالچه میداده ، قیچده
بوغچه ، (طورنور) ، انتاری ، ژوپ اتکلری کورونور برقیافته سوقاقرده ،
میدانلرده کورونمک قادین ایچون تریذیل وتشهر الک خفیف اولمق اوزره انواع مهالکی
داعی بر جسارت ، بر جرأت ایدی . یولده نه قوشا بیلر ، نه ده بر وضع انتظار
آله بیلردی . هوا ایستر آجیق اولسن ، ایستر قاپالی ، یاغمورلو مطلقا شمسه مک
آلته صوقولور ، واپورلرده ، تراموا یلرده برده آرقه سنه کیدر ، ینه یوزینی صاقلاردی .
فایطون مطلقا ارککه مخصوص ایدی . قوپا آرابه لرده بیله برده لر یاری به قدار
ایندیر یایردی . باغ ، صیفیه کبی اوجری ، قیراچ برلرده سرکه سینن بر قادین
کورمه دم . کوچوک کلکمه (آتلی آبه) دییه شهرت آلمش بر تک قادین بیلیم که
بوتون محله چوجوقلری ده اولک مهابت فارساه سندن قورقارلر ، ارککلر :

— آتلی آبه کلیور !

دییه باشلیری چویر لرلردی . کندیسنه باقوبده کولنلری قامچیلاردی . الی
هم بایراقلی ، هم ده قامچیلی بر شریره می دییه می ، یوقسه حره عزیزه می ؟ شو

ياربم عصر ايچنده كلهلر اوبله معنا اوبله وضعيتدن وضعيته كيردى كه . . . بر كون مقتون ، مصلوب ، او بر كون شهيد ، مغفور مشاراليه اولانلري بيلمزميسكز ؟ حق كندى اوينك باغچه سنه سربست سربست چيچه ماز ، هيچ اولمازسه رباش اورتوسى اورتوردى . (خروسدن قاچار) تعيرى بوندندر . بن (ارلك كدى سويور) ديه قاريسنى بوشايان (اوروجى مصطفى) نامنده برينى طائيرم ! !

تازه ، حسنا برقادين ، ياننده براختيار اولمادجى يالكزباشنه سوقاغه چيچه مازدى . اوبله ، برابرنده باشى بوش ويا زنجبرى النده كوپك ، قوجاغنده چيچك ، بر قالدريمندن ديكرينه سه كر ، قهقهه لرله كولر ، راست كلديكيه ال صيقار ، ال اوبدورورقادينه مك اوغلنده بيله تصادفاتمك احتمالى يوقايدى . ارمنى طوطولرينك ياشماق قوردقلىرى ، فراجه كيىدكلىرى ، روم قوقومالرينك اورتو طوتوندقلىرى ، موسوى پوليجالرينك اويالى ، اوياسز ، كنارلى كنارسز معنى صاردقلىرى ده بيليرم . يالكز چكاه قاريلرى موسملرنده باشلرينه كلينجك ، كل ، فوليا ، كو كسلىرينه اوراق قير چيچكلىرى ده مقى طاقارلردى . الحاصل سوسلو قادين نظر امنيت واعتبارى جلب ايده مزدى .

نخودى ، سياه ، صوف تك پشلى ، كو كلى ، اكسه سى قاپالى ، بول بدنلى ، بول بكلى ، بلدن قوشاق ايله باغلى ، آياقلىرى اورتو چك قادار اوزون فراجه لر ، شيمدى (پوتى قاره) دينلن نوعك ابتدائيسى اولان كوچوك كوچوك بياض ، قويو ماوى مربعلى طربزون چيك قيرمزى اولوقلو آناطولى چارشافلىرى ، فراجه قاشلرى آكدورر قاشلردن عين طرزدده ياپيلمش ، دوز يلديرمه لر قادين قيافت عموميه سنى تشكىل ايدردى . (غرون) ، (ساتن) ، (مانين) ، . . . الح اسملرنده كي قاشلرله ياناردوز ، اطلس ، شايلاق يلديرمه لر . . . داهاصو كرلرده دره والده ملكى اكثر يا قوبو نفق ، قالين برقاشدن ايدى . ياشماغى (مانفال قباغى) دينلن بچمده تبه سى باصيق ، قالين ايدى . آياقلىرىنك اوچك سز كچى ده ريسى بر مست ايله خفاف ايشى دينيان خفيف ، ياربم پارماق اوچكلى ، روغن بر قالوش كيردى . يازلى باغه كيتدكجه بياض آچيق پنبه يلديرمه قوللانديغنى خاطر ليورم .

ایشته بز ، آنا ، اوغل ، (عبدالعزیز) ک خلغنک ، بشنجی سلطان (مراد) ک
جلوسنک حصوله کتیردیکی بویوک (انقلاب !) کوننک آقشامی اندیشلی اندیشلی
مرحومه ک افندیسنک ، خانمک شهزاده جامی میداننه ناظر ، صاری بویالی قوناغنه
کیدییور ایدک .

والدهم چرکس ایدی . هنوز بش آلتی یاشلرنده ایکن داییس چالمش ، اسانبوله
کتیرمش ، بوقوناغک صاحبی اولان و دور حمیدی اوائلنده معدن ناظرلغندن
متقاعد آرتمال ایله بن (شفیق) ک نامنده برذاته صاتمش . بو ذات متقی ، مصلی ،
هروجهله صاحب حیثیت ، صوک درجهده کریم و رحیم ، هرکس حقنده ملتفت ،
متواضع ، فقرایرور ایدی . والدهم مرحومک انظار شغفت و صحابی آلتنده بویومش ،
اونک سایه تربیتنده حریتی قازانمش ، حریتله برابر او ، بارق صاحبی اوله رق
بویوجک دو کونلرله تاهل ایتمش ، قادینلغی ، قوناغک بویوک خانمی اولان (شهرت)
خانم نامنده کی سرایلی برقادین قادیمچک دیزی دیننده ، امرلری آلتنده اوکرمش ،
اوزمانده کی معارف نسا ئیه نک هر شعبه سنده اختصاص پیدا ایتمش ... هر ایکسی ده
والدهمی قیزلری ایتمش کبی سورلر ، رعایت ایدرلردی . حق والدهمک قوناغده
بولوتدینی زمانلرده .

— سنی کوردکجه یوزیمز کولیور ،

دیرلردی . بن (شفیق) بکه :

— جیجی بابا ،

(شهرت) خانمده :

— جیجی آننه !

دیر ایدم . نه صمیمیت یارنی ! . . . بوتون چوجوقانم بوقادینک قویننده ، یاننده
کوزی اوکنده ، لطف و شفقتی حضورنده ، اوزانک اوقشایدشلی ، نصیحتلری
ایله کچمشدر . والده بوقوناغده اسیرلکک : عجبملک ، قالفهلق ، باش قالفهلق کبی
استرداد حربته معاونت ایدن پایهلرینه وارمش ، قوجه برقوناغک دوندیرمچک ،
ایپلکندن ایکنه سنه وارنجیه قادار هر شیئی ادراک ایدمچک (قادیناق) اصول

وقواعدینی او کرشم ، نیجه لرینه ده او کرشم کنندی کبی اسکی اصول و تربیه ده قادینلر یتیشدیژمکه موفق اولمش ایدی . علمه ، معرفته فوق العاده حرمق و ارایدی . حق بن مکتبدن شهادتنامه آلدقن سوکره ، نه زمان یاننه کیتسم ، نظرنده او قومش اولماقم حبیلله احترامکارانه طاورانیردی . کوچوک ایکن النی ، اتکنی او پرده ، مکتبدن چیققدن سوکره هرایکیسینی ده او پدورمکی دریغ ایتمش ایدی . بن زور لاسم بیله :

— استغفر الله !

دیر ، نه النی ویریدی ، نه اتکنی ! . . .

* *

قوناغك تا نهایتنده بولوندیغی اسکی شهزاده باشی قره قولنك قارشیسنده کی سوقاغه صاپار ، صایماز ، قوناغك باش آغاسی ایله قارشى قارشى به کلدك . آغا ، درلندی ، طویلادی ،

— بنده سزه کلیوردم ، خام افندیمز یوللادی . .

دیدى . او کفی قاووشدیرمش اولدیغی حالده او کمزه دوشدی . قوناغك سوقاغی کوندوزلری بیله خالی کبی ایدی . بزى قوناقدن کورونجه بویوک خانم ، رسم خوش آمدی مقصدیله بچره بی اوردی . بو ، فوق العاده ممنونیت ، محظوظیت افاده ایدن اوزمانه مخصوص التفات ، محبت شیوه لرندن بریدر . بویوک ، آچیق قاپونك او کنده طوران اوشاق ، ایچری به چکیلدی . بز ، اوست طرفنده ر (دویمه دولاب) ك بولوندیغی ، اوک طرفی یوکسك ، بجلی برپاراوانه ایله قاپالی (حرم) قاپوسنه توجه ایدر ایتمز ، قاپو آچیلدی . قوناغك قالفه لری ، عجمیلری بورایه طویلانمشلردی . برر برر آنك او پدیدلر . زواللی آسنه جکم ، اسیر اوله رق کلدیکی بویوردی خام اوله رق تشریف ایدیوردی . اوزمان ایچون نه مظهریت یاربى ! والده کیمنك یوزندن اوپدی ، کیمنی او قشادی ، کیمنك خاطرینی صورددی . در حال یاشماغنی ، فراجه سنی ، آلدیلر . قالوشنی چیقاردیلر .

نم آیاغمده کی فوطینلری ده چکدیلر . ترلك ویردیلر . یورودك . مردیوزلری چیققد

اسكى، آزادلى قالفه لردن براقچى مردىون اورتە لرنده قارشىلايدىلر. يوقايدىن آشاغى يە
ترتمىز، بىم بياض يول اورتولر يە، قارشىلقلى (ديوانخاھ ساعىتلىرى) ، آينەلى ،
يالدېزلى (قونصول) لر ، اوزرلرينە كىتن قىلىقلر كچىرىلش سدىرلر كوشە مندرلرى
ايلا ، پنجرە لرنده قيمتدار قاشلردن ياپىلمە اوزون ، يوكىك بىردە لرلە طاوانىك
اورتە يرنده غايت محتمم قوجە مان بر آوزە ايلا متناظر فقط داھا كوچك دىكر
آوزە لر آسىلى ، كىش ، اوزون ديوانخاھ دن كچەرك خانم افندىنك اوطە سىنك
اوكىندە طوردىق . باش قالفە قاپويى آجدى . والدە بى اوكە سوردى ، قوشىم ،
جىجى آنەمك اتكنە واردىم . بىراقادى ، باشى اللرىنك ايچنە آلدى ، بى دفعە لرجه
اوپدى ، سودى ، اوقشادى ، كوزلرى صولانە صولانە :

چوق شكر يىشىدىرەنە ! . . . خروسم ، آرتق يىشىدى ، بويودى ! . . .
جناب حق داھا على ايتسين ! . . .

مالندە دىتار ايتدى . يانە اوطورتدى . زيادە جە شىشمان اولدىنى ايچون
برە سىرىلى مندرلر اوزرنده اوطوروردى .

بن ، جىجى آنەمەلە ، جىجى آنەم بىنلە مشغول ايكن والدە آياقدە ديوان
طورىيوردى . يەنى اللرى بربرىسە قاووشمش ، قائم بولونيوردى . بن يانە اوطورونجە
يورودى ، اودە اتكنە واردى ، آكادە اوپدورمەدى ، اونى اوپدى .
آه ! . . . نوبرجكم ، سنى كورمىورمىم ؟ يورە كە فرحلقر طولويور . . .
ها (سعيده) جكم ، ها - بن !

التفاتىلە برابر ير كوستردى . والدە اتكنە طوغرو برداھا واردى ، كرى
كرى يە چكىلەرك اشارت ايتدىكى مندرە اوطوروردى .

باش قالفە ، آياقدە ، امر بىكلە يوردى . خانم افندى :
— كىت بك افندى يە خبر وير . (بكا دونەرك) :

— هايدى سىن دە برابر كىت كورون . . . قاچ كوند سنى صورىيوردى .
ديدى باش قالفە اوكدە ، بن آرقە دە قوناغك حرم قسمنك يوقايسنە چىقمغە باشلاق .